

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**TRESTNÁ ČINNOST PROTI DUŠEVNÍMU
VLASTNICTVÍ**

Autor práce: Martin Špaček

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2022

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Martin Špaček

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Trestná činnost proti duševnímu vlastnictví

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Crimes against intellectual property

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií


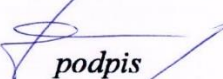
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): listopad 2020

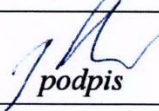


Cíl bakalářské práce:

1/ Hlavním cílem práce je výstup v podobě jednoznačného stanovení podmínek trestní odpovědnosti ve vztahu k trestnému činu podle § 270 TZ, a to na základě analýzy skutkové podstaty tohoto trestného činu, včetně výkladu vybraných zákonných znaků.

2/ Vedlejším cílem práce je upozornit na jednotlivé sporné otázky spojené s aplikací skutkové podstaty trestného činu podle § 270 TZ a pokusit se nastínit jejich možné řešení.

Student: Martin Špaček	20.1.2021 datum	 podpis
Vedoucí práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.	20.11.20 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	13.11.20 datum	 podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	1.12.20 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	1.12.20 datum	 podpis



Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucí(mu) bakalářské práce JUDr. Jiřímu Hruškovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

ŠPAČEK, M. *Trestná činnost proti duševnímu vlastnictví: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2022. 56 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Klíčová slova: autorské právo, embedded link, skutková podstata trestného činu, trestně právní ochrana,

Bakalářská práce (dále jen „práce“) pojednává o trestně právní ochraně duševního vlastnictví v perspektivě autorského práva. Formou teoretické rozebírá základní pojmy autorského práva. Analyzováním zkoumá problematiku skutkové podstaty trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi za použití příslušných judikatur. Demonstruje vybrané způsoby páchaní trestné činnosti v oblasti autorského práva prostřednictvím veřejných počítačových sítí v souvislosti s nejčastější trestně právní problematikou dané oblasti. V rámci aplikační praxe budou uvedeny tematicky přílehlavé kazuistiky ve formě situačních případů, které demonstrují postup řešení případů v trestně právní rovině.

ABSTRACT

ŠPAČEK M., *Crimes Against Intellectual Property: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2022. 56 p. Supervisor: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Key words: copyright law, criminal law protection, embedded link, factual nature of the crime

The bachelor's thesis (hereinafter referred to as the "thesis") deals with the criminal law protection of intellectual property in the perspective of copyright law. It analyzes the basic concepts of copyright in theoretical form. It analyzes the issue of the factual nature of the crime of copyright law infringement, rights related to copyright law and database rights using the relevant case law. Demonstrates selected ways of committing crime in the field of copyright law through public computer networks in connection with the most common criminal issues in the field. As part of the application practice, thematically appropriate case studies will be presented in the form of situational cases and demonstrate the procedure for resolving cases at the criminal law level.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	11
2 Vymezení pojmu právo duševního vlastnictví.....	12
2.1 Mezinárodní právní předpisy a právní předpisy Evropské unie	12
2.2 Listina základních práv a svobod České republiky	13
2.3 Autorský zákon.....	13
2.4 Trestně právní ochrana autorských práv.....	15
3 Výklad základních pojmů autorského práva	17
3.1 Duševní vlastnictví	18
3.2 Definice autorského díla.....	20
3.2.1 Pojmové znaky autorského díla.	21
3.2.2 Další druhy děl	23
3.2.3 Formální rozdělení autorských děl.....	24
3.2.4 Co autorským dílem není	24
3.3 Definice autora	24
3.3.1 Osobnostní práva autorská	25
3.3.2 Majetková práva autorská	26
3.5 Kolektivní správa práv autorských a práv souvisejících	27
4 Analýza skutkové podstaty trestného činu podle § 270 trestního zákoníku	28
5 Nejčastější způsoby porušování autorského práva.....	36
5.1 Nelegální šíření filmových a hudebních děl.....	38
5.1.1 Síť peer to peer s protokolem BitTorrent.....	38
5.1.2 Hyperlink	40
5.1.3 Filmový trailer a ochrana autorského práva.....	42
5.2 Softwarové pirátství	43
6 Problematika určování výše škody způsobené pachatelem při porušení autorského práva.....	45

6.1 Kazuistiky.....	47
Závěr	49
Seznam použitých zdrojů	51
Seznam zkratek	54
Přílohy.....	55

Úvod

Duševní vlastnictví je garantováno ústavním právem a postaveno tak narovno s ostatními základními osobnostními právy. Tato garance tak svědčí o demokratické a svobodné společnosti, ve které žijeme. Autorské právo v dnešní podobě je velmi mladé právní odvětví s velmi dynamickým rozvojem, a i tak jen těžko drží krok s technickým rozvojem společnosti. Prostřednictvím internetu jsou čím dál častěji páchané deliktní skutky porušující autorské právo. Vzniká tak pro autorské právo řada nových situací, na které musí reagovat a zaujmout dostatečně právně podložené stanovisko, které by zajistilo práva nositelům autorských práv.

Vzhledem k rozsáhlosti pojmu duševního vlastnictví, omezené stránkové dotaci této bakalářské práce a dosažení cíle této bakalářské práce, se bude autor zaměřovat na autorská práva, která jsou chráněna podle § 270 trestního zákoníku.

Nejprve autor této práce vymezí pojem duševního vlastnictví a poukáže na možnosti ochrany autorského práva. Následně budou definovány základní pojmy autorského práva.

Poté autor analyzuje skutkovou podstatu trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle § 270 trestního zákoníku, a pokusí se jednoznačně stanovit podmínky trestní odpovědnosti, a to za použití konkrétních soudních rozhodnutí.

Následuje kapitola, ve které jsou uvedeny nejčastější způsoby porušování autorského práva prostřednictvím internetové sítě. Konkrétně jde o nelegální šíření filmových děl, hudebních děl a počítačových programů za pomoci tzv. sdílení, embeddingu, hyperlinku a crackingu. Autor se dále pokusí odpovědět na otázku, zda trailer je autorské dílo.

V poslední kapitole se autor bakalářské práce zabývá vybranou problematikou v oblasti trestně právní ochrany autorského práva. Jde o vyčíslení výše škody způsobené pachatelem, která je určující pro správnou kvalifikaci trestného činu dle § 270 trestního zákona.

Volba tématu bakalářské práce byla zapříčiněna zájmem zpracovatele o autorské právo s návazností k vybraným právním a kriminalistickým konsekvencím, potencionálně využitelných pro aplikační policejní praxi.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Bakalářská práce se zabývá problematikou trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle § 270 trestního zákoníku. Hlavním cílem práce je formou teoretické jednoznačně stanovit podmínky trestní odpovědnosti ve vztahu k uvedenému trestnému činu, a to na základě analýzy skutkové podstaty tohoto trestného činu, včetně výkladu vybraných zákonných znaků.

Vedlejším cílem práce je upozornit na jednotlivé sporné otázky spojené s aplikací skutkové podstaty trestného činu podle § 270 trestního zákona a pokusit se nastínit jejich možné řešení. Pro splnění tohoto cíle byla vybrána problematika spočívající v určování výše škody způsobené pachatelem uvedeného trestného činu.

Následně byla v bakalářské práci použita metoda logického myšlení (analýza), deskriptivní metoda a komparační metoda.

Při zpracování bakalářské práce byly použity tyto vědecké metody zkoumání:

- studium literatury (právnícké, jiné odborné), právních předpisů a odborných článků z internetových zdrojů,
- metoda logického myšlení (analýza),
- deskriptivní metoda,
- komparační metoda.

2 Vymezení pojmu právo duševního vlastnictví

Duševní vlastnictví je velmi široký pojem, a ani jeho výklad není zcela jednotný. Zjednodušeně lze konstatovat, že duševní vlastnictví je zvláštní druh majetku. Není vázán na hmotný statek a je výtvořem fyzické osoby při její duševní činnosti. Tento výtvoř pak může být chráněn právními předpisy. Práva tak vzniklá jsou rozdělena do dvou hlavních kategorií:

- práva autorská,
- průmyslová práva.¹

Dále se autor bakalářské práce bude zabývat pouze autorskými právy a jejich zákonnou ochranou.

V rámci právního systému České republiky jsou autorská práva garantována a chráněna souborem právních předpisů:

- mezinárodními právními předpisy a právními předpisy Evropské unie,
- Listinou základních práv a svobod České republiky,²
- autorským zákonem,
- trestním zákoníkem.

2.1 Mezinárodní právní předpisy a právní předpisy Evropské unie

Mezinárodní právní předpisy v oblasti autorských práv vznikaly postupně. Tak, jak různě sílila ochrana autorských práv v jednotlivých státech, vznikla potřeba jednak právní předpisy sjednocovat, ale i garantovat základní ochranu autorských práv v těch státech, kde byla minimální. První mezinárodní úmluvou v oblasti ochrany autorských práv byla tzv. Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, která nastavila a garantovala minimální standardy ochrany autorských práv mezi

¹ ROLINCOVÁ M., *Základy práva duševního vlastnictví* [online], [cit. 10.7.2021] dostupné z: <https://www.vsb.cz/kariernicentrum/cs/blog/clanky-z-praxe/zaklady-prava-dusevniho-vlastnictvi/>

² ČESKO. Usnesení č. 2/1993 Sb. České republiky ze dne 1.1.1993 Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, *Sbírka zákonů a Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1993&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=9>

státy, které k úmluvě přistoupily. K této dohodě přistoupilo v roce 1908 i Rakousko – Uhersko.

Mezi významné mezinárodní smlouvy v oblasti autorského práva patří:

- revidovaná úmluva Bernská z roku 1886, vyhláška č. 133/1980 Sb.,
- všeobecná úmluva o právu autorském z roku 1952,
- Římská úmluva z roku 1961,
- dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví z roku 1994,
- internetové úmluvy WIPO z roku 1996,
- protipirátská ženevská úmluva z roku 1971,
- Marrákešská smlouva z roku 2013.

Po vzniku Evropské unie byla snaha zákonodárců o sjednocení autorských práv mezi jednotlivými členskými státy. Ani po téměř třech desetiletích této snahy není právní úprava autorského práva v Evropě unifikována.

Česká republika je členskou zemí Evropské unie a jsou pro ni závazná jednotlivá nařízení a směrnice vydaná zákonodárci Evropské unie. Nejvýznamnější schválenou směrnicí Evropského parlamentu v oblasti autorského práva je směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2019/790 ze dne 17.4.2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu.³

2.2 Listina základních práv a svobod České republiky

Základní ochranu a garanci autorských práv poskytuje v rámci České republiky Listina základních práv a svobod (dále jen LZPS). V čl. 10 LZPS je deklarována ochrana osobnostní složky autorských práv, v čl. 11 LZPS je uvedena ochrana majetkových autorských práv a čl. 34 LZPS se zabývá ochranou duševních práv autora.⁴

2.3 Autorský zákon

V současné době je platnou normou upravující autorské právo zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (Autorský zákon).

³ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str. 378-393

⁴ ČESKO. Usnesení č. 2/1993 Sb. České republiky ze dne 1.1.1993 Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, *Sbírka zákonů a Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1993&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=9>

Účel autorského zákona lze dovodit z několika částí LZPS, především z článku 34 odst. 1 LZPS, který upravuje existenci přirozených práv k výsledkům tvůrčí duševní činnosti a upravuje jejich ochranu prostřednictvím principu vyšší právní síly (práva zákonného). Autorský zákon tak nemá vyjádřen účel (*expressis verbis*), který by reguloval lidské chování.

Věcná působnost autorského zákona zasahuje i do jiných práv uvedených v LZPS např. právo na vzdělání, právo na podnikání, právo na přístup ke kulturnímu bohatství, svobodu informací atd. To má za následek vznik velkého tlaku na vyváženost autorského zákona. Z tohoto důvodu nemůže obsahovat preambuli, recitál, či nějaké jiné explicitní ustanovení o svém účelu.

Obecně vzato patří autorský zákon do práva soukromého. Tím se zabýval i Nejvyšší soud ČR, který ve svém rozhodnutí sp. zn. 30 Cdo 739/2007 uvedl: *„Právo autorské má soukromoprávní povahu, která je dána přirozenou soukromou povahou vztahů vyplývajících z tvorby (z duševní tvořivé činnosti), jež toto právo upravuje, a které se týká dvou následujících právních skutečností, s nimiž nejsou spojeny žádné formální zápisné principy ani principy poplatkové, protože povahově ani nejsou zapotřebí.“* Dále Nejvyšší soud ČR uvedl: *„Právo autorské upravuje samostatný druh občanskoprávních vztahů, a to vztahů vznikajících z duševní tvořivé činnosti. Tyto vztahy mají rovněž své svébytné předměty ideální povahy.“*

Z pohledu zájmové specifikační teorie je uvedené rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR problematické. Autorský zákon na jedné straně zakládá práva soukromým subjektům, ale na druhé straně upravuje značně i práva všeobecné veřejnosti či státu. V České republice má většina kulturních institucí veřejnoprávní charakter. Také kulturní bohatství má povahu nedistributivního veřejného statku. Péče o kulturní bohatství je záležitostí veřejnoprávních korporací a správa těchto korporací je prováděna ve veřejném zájmu. Také institut kolektivní správy je prováděn formou vrchnostenského oprávnění i přesto, že má kolektivní správa soukromoprávní institucionální charakter.⁵

Z pohledu mocenské specifikační teorie je zařazení autorského zákona do čistě soukromého práva také problematická. Autorský zákon sice zakládá rovné vztahy podle zásady *par in parem non habet imperium* (rovný rovnému nemůže poroučet), ale rovněž

⁵ POLČÁK R. A KOL. *Autorský zákon. Praktický komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2020, 864 s. ISBN: 978-80-7502-391-9 str. 32-39

upravuje i vztahy vrchnostenské. Autorský zákon příslušným subjektům upravuje nadřazené i podřazené role. Také upravuje řadu veřejnoprávních omezení, zásahů či naopak ochranných nástrojů.

Pohledu mocenské specifiční teorie na autorské právo často využívají autoři, kteří, aniž by uplatnili vlastní iniciativu a hájili svá (původně soukromá) práva v občanském soudním řízení, tak místo toho požadují uplatnění správního, či trestního práva. Na tuto skutečnost upozornil i Ústavní soud ČR, který ve svém rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 227/05 uvedl: *„Jinak řečeno, proti jednáním porušující práva vyplývající z občanskoprávních přepisů je třeba v první řadě brojit soukromoprávními prostředky, při jejich nedostatečnosti uplatnit sankce správní, a teprve na posledním místě právo trestní. Opačný postup, tedy užití trestně právního postupu, aniž by prostředky jiných právních odvětví byly použity, by byl v rozporu s již naznačeným principem subsidiarity trestní represe, který vyžaduje, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě. Při trestně právním posuzování jednání, která má z občanskoprávního pohledu podobu sporu o zaplacení určité částky, nutno na věc primárně nahlížet z pohledu práva občanského a zvažovat, zda jsou dány podmínky pro nasazení krajního represivního prostředku trestního práva.“*

Pohled na autorské právo jako na čistě soukromé právo je velice zjednodušující. Tudíž nelze konstatovat, že autorský zákon může být obecně veden soukromoprávními metodami. Lze ale konstatovat, že autorský zákon má ambivalentní charakter. Pokud je potřeba u některého relativně neurčitého ustanovení určit jeho charakter, stačí určit povahu daného ustanovení a není nutné měnit charakter celého autorského zákona.⁶

2.4 Trestně právní ochrana autorských práv

Mezi hlavní prameny trestního práva patří zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Tento zákon vychází z ustanovení čl. 39 LZPS, ze kterého plyne, že jen zákon stanoví, co je trestný čin a jaké sankce se mohou za takový čin udělit. Obecně platí zásada „žádný trestný čin bez zákona, žádný trest bez zákona“ (*nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*).⁷

⁶ POLČÁK R. A KOL. *Autorský zákon. Praktický komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2020, 864 s. ISBN: 978-80-7502-391-9 str. 32-39.

⁷ JELÍNEK, J., a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 6. vydání. Praha: Leges, 2016, 1280 s. ISBN 978-80-7502-106-9 str. 17-37.

Základní funkcí trestního práva je ochrana společnosti před kriminalitou. Společně s ostatními právními odvětvími (ústavní právo, občanské právo, správní právo, autorské právo atd.), chrání hodnoty, společenské vztahy a zájmy společnosti. Jeho použití přichází v úvahu tam, kde již ostatní právní odvětví nepostačují, neboť došlo ke spáchání trestného činu. Základem demokratického státu je vyváženost mezi právem a svobodou osob a možnostmi státu do těchto práv a svobod zasahovat v případě nutnosti. Ústavní soud v roce 1997 vydal rozhodnutí k této problematice (ÚS 5/1997-u), ve které mimo jiné uvedl, že „*vymezení trestného činu, stíhání pachatele a jeho potrestání je vzájemný vztah státu a pachatele trestného činu. Podle potřeby pak stát zasahuje do práv a svobod osob, prostřednictvím orgánů činnými v trestním řízení a rozhoduje podle pravidel trestního řízení o tom, zda trestný čin byl spáchán. Žádný jiný zásah do práv a svobod osob v rámci trestního řízení není přípustný*“.⁸

V trestním zákoníku je zakotvena ochrana duševního vlastnictví ve zvláštní části v hlavě VI s názvem trestné činy hospodářské, v díle 4 obsahujícím trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu, mezi které náleží:

- § 268 Porušení práv k ochranné známce a jiným označením,
- § 269 Porušení chráněných průmyslových práv,
- § 270 Porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi,
- § 271 Padělání a napodobení díla výtvarného umění.⁹

⁸ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář. I. vydání.* Praha: C. H.Beck, 2009, 3285 s. ISBN 978-80-7400-109-3 str.19.

⁹ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. České republiky ze dne 9.2.2009 Trestní zákoník, *Sbírka zákonů a Sbírka mezinárodních smluv.* Dostupné z https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=40/2009&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

3 Výklad základních pojmů autorského práva

Autorské právo v podobě, jak je známé dnes, je poměrně mladým právním odvětvím. Jeho prameny však sahají hluboko do historie. Pokud by bylo potřeba definovat pojem, co je vlastně autorské právo, může se říci, že *“je chápáno jako subjektivní, absolutní právo na ochranu duševního vlastnictví v ideálním a materiálním smyslu zároveň. Jako objektivní právo zahrnuje sumu právních norem určitého právního systému, který upravuje vztah autora a jeho právních nástupců k jeho dílu. Toto právo obsahuje obsah, rozsah a převoditelnost či nepřevoditelnost takového práva, stejně jako následky jeho porušení.”*¹⁰

Autorské právo, jak je vnímáno v současné době se může rozdělit do dvou teorií, Angloamerické pojetí a Kontinentální pojetí. Angloamerické pojetí upřednostňuje veřejnost před právy autora a poskytují autorovi jen omezenou ochranu a práva, která mohou být převoditelná. Zatímco Kontinentální pojetí směřuje k ochraně autora a jeho práv. Přitom jeho práva zpravidla nejsou převoditelná.

V minulosti byly vypracovány čtyři teorie uznávající nárok autora k jeho dílu. První teorie byla vlastnická, která vycházela z pojetí vlastnictví autora k hmotné věci. I když později se v této teorii začala rozlišovat, jak právo na myšlenku, tedy duševní dílo a právo autora na hmotnou věc např. vlastnictví rukopisu. Všechny tyto úvahy předčil hlavní směr, a to byly majetkové zájmy autora.

Druhá teorie autorského práva jako práva osobního, kde na prvním místě stálo osobní právo autora, a až na druhém místě byla majetková část. Důsledkem toho bylo vyvozování, že autorské právo je chráněno pouze autorovou vůlí.

Později se rozvinula na další teorii, že autorské právo je právem individuálním. Tedy nárokovala autorovi spojení s jeho dílem a uznána společností.

Poslední čtvrtá teorie byla vypracována po vzoru vlastnické teorie s tím rozdílem, že práva autora byla převoditelná.¹¹

¹⁰ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str. 11.

¹¹ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str. 11-33.

Nakonec se ustálila teorie smíšená, kde se uvádí, že právo autora má jak osobnostní, tak i materiální povahu, ale také, že práva mohou být zcizitelná a převoditelná.

Smysl autorského práva v podobě státoprávní ochrany nehmotných výsledků umělecké či vědecké tvorby sleduje lidskou tvořivost, a tak bezprostředně souvisí s lidskou přirozeností. České autorské právo po vzoru francouzského a německého pojetí, klade důraz na tvůrčí práva, tedy přirozená osobnostní práva člověka.

Účelem autorského práva je nejen chránit přirozené osobnostní právo k výtvorům anebo právo k nehmotnému majetku, ale i chránit vynaložené investice, např. investice do databáze nebo do rozhlasového vysílání. Stát se snaží alespoň nepřímo přispívat k rozšíření kultury a vzdělanosti tím, že umožní vznik, přístup a využívání ideálních statků. Stát se snaží nabádat k úctě nehmotným hodnotám a výtvorům jiných.¹²

3.1 Duševní vlastnictví

Pojem duševní vlastnictví je velmi široký pojem, proto z důvodu zaměření a rozsahu bakalářské práce zde autor rozvede pojem duševního vlastnictví z pohledu autorského práva. Pro autorské právo a práva související, je to jeden z hlavních pojmů. Je tedy potřeba si vysvětlit, co znamená.

Pokud se hovoří o právu duševního vlastnictví, zařazuje se do subjektivního práva soukromého. Některé ohlasy namítají, že právo duševního vlastnictví může vznikat na základě veřejnoprávních skutečností a s tím spojené veřejnoprávní právo, např. úřední udělení patentu pro vynález. A taková to námitka je zcela oprávněná, ale je třeba vzít v potaz, že autorské právo a práva související, tak jako právo duševního vlastnictví zasahuje, jak do práva soukromého, tak i do práva veřejného a zasahují tak tyto práva do rozličných právních odvětví a předpisů.

Právo duševního vlastnictví přiznává práva k určitým nehmotným věcem. Jedná se proto o součást věcných práv, kde se jedná o absolutních majetkových právech, vedle práv osobnostních.¹³

¹² SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str. 11-33.

¹³ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str. 33-50.

Absolutní soukromá práva (působící erga omnes a ex lege) jsou:

- a) absolutní soukromá práva:
 - osobní právo osobního stavu (statusové právo) např. osobní stav,
 - osobní právo osobnostní všeobecné např. právo na soukromí,
- b) absolutní majetková práva např. práva věcná, dědické právo.

Dále jsou relativní práva působících inter partes (působí v poměru mezi stranami):

- a) relativní osobní práva např. osobní práva spojená s rodinnými závazky,
- b) relativní majetková práva, práva spojená na plnění pohledávky mezi cizími osobami a tyto můžeme dělit:
 - relativní majetková práva vázaná na určitou osobu např. pohledávka na výživné,
 - relativní majetková práva, která nejsou vázaná na určitou osobu např. pohledávka nabyvatele licence.

Pojmovým znakem jakéhokoli duševního vlastnictví je hospodářská, nebo jiná majetková využitelnost, neboli majetková zhodnotitelnost.

Pojem duševního vlastnictví představuje nehmotné majetkové hodnoty (statky), čili půjde o nehmotný majetek, neboli o nehmotné věci podle občanského zákoníku.

Pojmové znaky duševního vlastnictví se rozdělují takto:

- a) nehmotnost, lze chápat jako protiklad hmotných hodnot,
- b) dočasnost, autorské právo trvá jen určitou dobu,
- c) teritorialita (státně územní omezenost), která je již velkou měrou překonána mezinárodními smlouvami zaručující ochranu, ale netýká se všech států světa.
- d) obchodní nebo jiné hospodářské určení jsou opakem volných užití autorských děl (soukromí člověka),
- e) přiznatelnost absolutních majetkových práv vždy pro každý zvláštní zákonný případ (druh) zvlášť (sui generis) např. rozšíření autorských práv v r. 2000 v autorském zákonu.¹⁴

¹⁴ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str. 33-50.

3.2 Definice autorského díla

Definice autora a jeho díla je stěžejní částí autorského zákona. Pokud je potřeba legislativně definovat autorské dílo, je třeba mít na paměti, že jde o práva k nehmotné věci, navíc má speciální podstatu i povahu a oplývá zvláštními vlastnostmi, proto není nijak jednoduché tento pojem definovat.

Zkráceně se může autorského dílo definovat tak, že *„autorské dílo lze do nekonečna rozmnožovat bez újmy na své podstatě, a že ke každé kopii díla má autor práva, jež jsou obdobná právům vlastnickým“*.¹⁵

Dále je třeba mít na paměti, že v mezinárodním právu, a i v právu evropském, není zcela sjednocen pojem autorského díla. Dokonce se stává, že je zcela odlišný hlavně v anglosaském právu. V odborných kruzích se i z tohoto důvodu hovoří o díle a nedíle. Některé státy mají označena jako autorská díla, která jsou zjevně neautorského druhu převážně pro ekonomické účely.

U autorského díla je třeba rozlišovat mezi jeho nehmotnou částí a hmotným substrátem, jenž je jeho nosičem, a který je podle občanského zákoníku hmotnou věcí. Autorské nehmotné dílo je pak podmnožinou nehmotných děl, jenž je speciální, a i odchýlné od občanského zákoníku, upravené autorským zákonem.

Rovněž není rozhodujícím kritériem autorského díla jeho kvalita ani cokoliv v tomto smyslu, nebo jeho namáhavost. Sporným bodem tak zůstává účel, ke kterému má být dílo vytvořeno. Výraz „účel“ se může najít jak v občanském zákoníku, tak i v autorském zákoně, ale v patřičných ustanoveních výše uvedených zákonů nesměřuje k autorskému dílu jako takovému, nýbrž k licenci, tedy ke svolení k užití díla. Účel ani smlouva nemohou změnit skutečnost, že autorské dílo musí splňovat pojmové znaky stanovené autorským zákonem.¹⁶

Autorský zákon definuje autorské dílo v § 2, který zní:

- 1) *„Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo"). Dílem*

¹⁵ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str.66.

¹⁶ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str.66-70.

je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.

- 2) Za dílo se považuje též počítačový program, fotografie a výtvar vyjádřené postupem podobným fotografii, které jsou původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvozem. Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvozem a jejíž součásti jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným. Jiná kritéria pro stanovení způsobilosti počítačového programu a databáze k ochraně se neuplatňují.*
- 3) Právo autorské se vztahuje na dílo dokončené, jeho jednotlivé vývojové fáze a části, včetně názvu a jmen postav, pokud splňují podmínky podle odstavce 1 nebo podle odstavce 2, jde-li o předměty práva autorského v něm uvedené.*
- 4) Předmětem práva autorského je také dílo vzniklé tvůrčím zpracováním díla jiného, včetně překladu díla do jiného jazyka. Tím není dotčeno právo autora zpracovaného nebo přeloženého díla.*
- 5) Sborník, jako je časopis, encyklopedie, antologie, pásmo, výstava nebo jiný soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, který způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu splňuje podmínky podle odstavce 1, je dílem souborným.*
- 6) Dílem podle tohoto zákona není zejména námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě.¹⁷*

3.2.1 Pojmové znaky autorského díla.

První pojmový znak lze nalézt hned v prvním odstavci, kde vychází požadavek, aby dílo bylo dílem literárním či jiným dílem uměleckým a dílem vědeckým. Zde dochází k prvním rozporům výkladu tohoto znaku. Přesněji jde o výklad díla literárního,

¹⁷ ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb. České republiky ze dne 12.5.2000 o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), *Sbírka zákonů a Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné z https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=121/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

kteře je jakoby vyčleněno zvlášt' od díla uměleckého. Můžeme nabýt dojmu, že literární dílo nemusí být umělecké a že třeba běžný novinový článek můžeme tedy požadovat za autorské dílo, protože splňuje všechny literární znaky. Jedná se však o mylný výklad. Přesunutý výraz „dílo literární“ před výraz „dílo umělecké“ je důsledkem historické kontinuity definice autorského díla. V prvním pojmovém znaku jde tedy především o splnění požadavku formy, respektive podoby díla, jež jsou řešeny především uměnovědnými obory.

U vědeckého díla jsou obdobné problémy. Zde záleží také na formě a nezáleží na obsahu. Vůbec zde nezáleží na tom, zda vědecké dílo dospělo k nějakým poznatkům či nikoli. Jedná se tedy o to, zda-li vědecké dílo využívá vědecké postupy a související instrumenty vědeckého bádání, jako je kupřříkladu analýza, dedukce, indukce, komparace atd. Samotný výsledek vědeckého zkoumání však z hlediska autorskoprávní doktríny nemůže být chráněn.

Druhý pojmový znak požaduje, aby dílo bylo jedinečným výsledkem tvůřčí činnosti autora. Jedná se o originalitu ve smyslu její statické jedinečnosti a v tomto smyslu i její neopakovatelnosti. Z toho se může vyvodit závěr, že pokud se dvě autorská díla shodují zcela, nebo jenom z části, je jedno dílo plagiát, anebo se nejedná o autorská díla. Z výše uvedeného je jasně patrný rozdíl mezi autorským dílem a dalšími druhy duševního vlastnictví.

Třetí pojmový znak stanovuje požadavek, aby dílo bylo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě. Zde je potřeba připomenout, že podle českého pojetí o autorském právu není požadavek vázat dílo na hmotnou součást a postačí, aby dílo bylo vyřčeno nebo, aby bylo alespoň srozumitelné určité části veřejnosti.¹⁸

V současné době probíhá spor mezi dvěma skupinami právníků řešících autorské právo ohledně hlavních pojmových znaků autorského díla, že „dílo musí být dílem literárním či jiným dílem uměleckým nebo dílem vědeckým, a že musí být jedinečným výsledkem tvůřčí činnosti autora“. Jedna strana zastává přístup extenzivní a druhá přístup restriktivní.¹⁹

¹⁸ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str.66-70.

¹⁹ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str.66-70.

3.2.2 Další druhy děl

V autorském zákoně se nacházejí i jiné druhy autorských děl, jež jsou uvedeny v § 2 odst. 2 autorského zákona, a to počítačový program, databáze a fotografie. U těchto děl postačuje původnost ve smyslu, že jsou autorovým duševním dílem.

Pojmové znaky jsou odchylné od znaků předchozích děl a tyto znaky jsou zavedeny do tří směrnic EU. Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. 5. 1991 o právní ochraně počítačových programů, směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. 3. 1996 o právní ochraně databází a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. 12. 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ní souvisejících – čl. 6 se týká fotografie.

Za zmínku stojí poukázat na slovo „původnost“, toto slovo však nelze zaměňovat za slovo „původcovství“, které historicky mělo výklad, jako autorství ve smyslu originality. Nelze také tvrdit, že „původnost“ znamená jedinečný výtvar autor, že je jedinečný a neopakovatelný. Což hlavně u fotografie budí rozpaky. Dodnes není právně tento pojem ustálen a jsou snahy zahrnout všechna autorská díla pod jedno kritérium původnosti ve smyslu duševního výtvaru a snaha o zjednodušení celé problematiky, jenž je pro praxi nevhodná.

Počítačový program jako pojem v autorském zákonu má opět složitější výklad. Musíme si uvědomit, že dnes jsou počítačové programy podstatně složitější než v minulosti a s tím se i právní úprava tohoto pojmu vyvíjí.

Základem je, aby se pomocí počítačového programu něco událo v počítači. Počítačový program ve smyslu autorského práva rozdělujeme do dvou úrovní. Jako hlavní a určující úroveň se rozumí zdrojový kód, ve kterém programátor napíše program. Zdrojový text je považován za výsledek duševní činnosti programátora.

Druhou nižší úroveň je překladač, který přeloží zdrojový kód na binární strojový kód. Většinou se tak děje pomocí překladače příslušného programovacího jazyka.²⁰

Třetí úroveň je samotný strojový kód, tedy je to ta část, se kterou pracuje přímo procesor počítače v binární podobě. Pro lepší pochopení můžeme uvést příklad: filmová nahrávka = zdrojový text, lis a lisovací matrice = překladač, DVD s nahraným filmem = strojový kód.

²⁰ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str.66-80.

Fotografie jako pojem s návazností na původnost může být taky zavádějící. Autorské právo rozlišuje tři právní pojmy fotografie:

- a) fotografie umělecké, jenž musí naplňovat společné pojmové znaky pro autorská díla,
- b) fotografie, jež jsou autorským dílem, ale nejsou dílem uměleckým,
- c) fotografie jako nedíla, převážně řemeslné povahy, tedy nejsou uměleckým dílem ani autorským dílem.

Databáze jako souborné dílo autorský zákon rozděluje do tří skupin:

- a) databáze jako souborná díla a jsou výsledkem tvůrčí činnosti, za předpokladu, že jde o dílo umělecké nebo vědecké,
- b) databáze původní a jsou autorovým vlastním duševním vlastnictvím,
- c) databáze netvůrčí, které nejsou předmětem autorského práva, ale jsou uvedeny v § 88 autorského zákona.

3.2.3 Formální rozdělení autorských děl

Z hlediska formálního můžeme díla dál rozdělovat následovně:

- a) dílo vzniklé tvůrčím zpracováním díla jiného (adaptací) včetně překladu díla do jiného jazyka,
- b) souborné dílo, které není databází např. časopis, encyklopedie, výstava,
- c) spoluautorské dílo, které vzniklo společnou tvůrčí činností více autorů.²¹

3.2.4 Co autorským dílem není

Autorský zákon pamatuje i na negativní vymezení pojmu autorské dílo. Toto najdeme ve výše uvedeném § 2 odst. 6 autorského zákona a je důležitou součástí k rozpoznání, co je autorské dílo, a co není např. námět díla sám o sobě, graf, vzorec, myšlenka, postup, princip, metoda atd.²²

3.3 Definice autora

S pojmem autora podle autorského zákona není v praxi žádný problém. Definici autora najdeme v § 5 autorského zákona, který zní takto:

- 1) „Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila.

²¹ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str.66-80.

²² SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str.81.

- 2) *Autorem díla souborného je fyzická osoba, která je tvůrčím způsobem vybrala nebo uspořádala; tím nejsou dotčena práva autorů děl do souboru zařazených.*²³

Jak z výše uvedeného ustanovení vyplývá, autorem díla a díla souborového může být pouze fyzická osoba. Jestliže najdeme v názvu autora právnickou osobu, jedná se z pravidla o dílo zaměstnanecké, kolektivní nebo o počítačový program vytvořený na základě smlouvy o dílo.

Autorské právo pamatuje i na práva autora, a tyto můžeme rozdělit do dvou práv:

- a) osobnostní práva autora,
- b) majetková práva autorská.

Rozdíl těchto práv můžeme uvést na příkladu, když autor poprvé poskytne své dílo k uveřejnění, činí tak z osobnostních práv a pokud poskytne autor své dílo k rozmnožení, činí tak z hlediska majetkových práv.²⁴

3.3.1 Osobnostní práva autorská

Autorské právo nahlíží na osobnostní práva autorská tak, že autor při vytvoření autorského díla promítne do díla část své osobnosti a pokud dílo bude uvedeno veřejnosti, bude s ním i část osobnosti autora.

Ke všem autorským dílům se vztahují osobnostní práva autora. Jedná se o subjektivní práva nemajetkové povahy. Jsou jedním ze základů autorského práva a zamezují zcizování práv autora k dílu, přesněji díla samotného. Základní vlastnosti osobnostních práv jsou nepřevoditelnost a jsou neocenitelná. Lepší termín pro tyto práva jsou práva morální. Mají také zabránit dehonestaci autorských děl.²⁵

Osobnostní práva autora lze rozdělit takto:

- a) právo rozhodnout o zveřejnění díla,

²³ ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb. České republiky ze dne 12.5.2000 o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským o změně některých zákonů (autorský zákon), *Sbírka zákonů a Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné z https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=121/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

²⁴ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str.85-87

²⁵ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str.85-87.

- b) právo osobovat si autorství:
- právo vyžadovat uvedení svého autorství na díle,
 - právo autora rozhodnout o tom, jakým způsobem a zda-li vůbec bude jeho autorství na díle uvedeno,
 - povinnost strpět neuvedení svého autorství na díle, pokud je neuvedení autorství obvyklé,
 - bránit jiným osobám osobovat si autorství díla,
- c) právo na nedotknutelnost díla, a to zejména:
- právo svolení k jakékoli změně či zásahu do díla,
 - právo na užívání díla způsobem nesnižujícím jeho hodnotu,
 - právo na autorský dohled.²⁶

3.3.2 Majetková práva autorská

Autorské právo protíná osa autor – dílo – užití díla. Kdyby jeden z pojmů byl vynechán, nedávala by právní úprava smysl. Majetková práva autora můžeme označit jako druh nebo způsob užití díla. Nesmíme však zapomenout, že majetková práva autorská musíme vnímat odděleně od vlastnických práv k hmotnému nosiči, na kterých jsou vyjádřena. Majetková práva autorská se můžou různě dělit, kdy nejde jen o druhy užití, ale také i o náhradní odměny a jiná majetková práva. Můžeme je rozlišovat i podle správy, a to kolektivní správou povinnou, kolektivní správou rozšířenou a kolektivní správou dobrovolnou.²⁷

Autorský zákon upravuje tyto druhy užití:

- rozmnožování,
- rozšiřování,
- pronájem,
- půjčování,
- vystavování,
- sdělování díla veřejnosti dle své vlastní volby počítačovou nebo obdobnou sítí,
- živé provozování síla a jeho přenos,
- provozování díla ze záznamu a jeho přenos,

²⁶ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str.95-100

²⁷ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str.95-100

- vysílání díla rozhlasem nebo televizí,
- přenos rozhlasového nebo televizního vysílání díla,
- provozování rozhlasového či televizního vysílání díla.²⁸

3.5 Kolektivní správa práv autorských a práv souvisejících

V současné době kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících je stále důležitějším prvkem v moderních systémech autorského práva. Jde o institut, který autorům a ostatním nositelům práv umožňuje výkon a ochranu jejich práv. Právní úpravu kolektivních práv najdeme v Autorském zákoně. Dohled nad kolektivní správou má Ministerstvo kultury ČR. V současné době působí na území ČR šest kolektivních správců:

- DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura, z.s.
- GESTOR – ochranný svaz autorský z.s.
- INTERGRAM, nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů z.s.
- Ochranná asociace zvukařů – autorů, zapsaný spolek (OAZA)
- Ochranná organizace autorská – sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl, z.s. (OOA-S)
- OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, z.s.²⁹

²⁸ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str.95-100.

²⁹ ŠULC P., BARTOŠ A., *Autorské právo v otázkách a odpovědích*, Praha: Pierot, 2012, 233 s. ISBN: 978-80-7353-223-3 str. 49-60.

4 Analýza skutkové podstaty trestného činu podle § 270 trestního zákoníku

Tato kapitola pojednává o rozboru skutkové podstaty trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle § 270 trestního zákoníku.

„§ 270 Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi

(1) Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“³⁰

V § 270 odst. 1 trestního zákoníku je uvedena základní skutková podstata trestného činu. Skutková podstata tohoto trestného činu má blanketní dispozici, tedy toto ustanovení odkazuje na jinou platnou právní normu. V daném případě se jedná především o zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (Autorský zákon). Autorský zákon zpracovává příslušné předpisy evropského práva, mezinárodní úmluvy a další. Důvodem této úpravy je, aby nebylo nutné měnit § 270 trestního zákoníku při každé změně autorského zákona a dalších právních norem s ním souvisejících.

Obecně lze objekt skutkové podstaty trestného činu definovat jako zájem, hodnotu nebo společenský vztah, který je chráněn trestním zákoníkem. Objekt skutkové podstaty trestného činu dle § 270 trestního zákoníku je zájem na ochraně autorského práva a práv souvisejících.³¹

Toto ustanovení chrání především vědeckou a literární, hudební, výtvarnou, audiovizuální a jinou uměleckou tvůrčí činnost a požitky z ní plynoucí, práva výrobců zvukového záznamu a obrazově zvukového záznamu, dále práva rozhlasového a televizního vysílatele a práva pořizovatele databáze. K předmětu ochrany autorského

³⁰ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. České republiky ze dne 9.2.2009 Trestní zákoník, *Sbírka zákonů a Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné z https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=40/2009&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

³¹ JELÍNEK, J., a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 6. vydání. Praha: Leges, 2016, 1280 s. ISBN 978-80-7502-106-9 str.676.

práva se vyjádřil Nejvyšší soud ČR pod sp. zn. 30 Cdo 739/2007, kde uvedl: „Předmětem autorského práva je jednotlivě určené dílo, které je nehmotné, ale musí být vždy hmotně vyjádřeno (materializováno) v jakékoli lidskými smysly vnímatelné podobě (formě).“³²

Ústavní soud ve svém nálezu pod sp. zn. I. ÚS 69/06 uvedl, že pokud má § 18 autorského zákona sloužit jako podklad pro blanketní dispozici § 270 trestního zákoníku (v usnesení uveden § 152 z.č. 140/1961 Sb. trestní zákon) musí být natolik přesný a předvídatelný, aby byl dostatečným vodítkem pro chování svých adresátů.

Objektivní stránka trestného činu se dá charakterizovat, jako způsob spáchání trestného činu a jeho následky. Jednání, následek trestného činu a kauzální nexus (příčinný vztah mezi jednáním a následkem) jsou obligatorní znaky objektivní stránky trestného činu. Objektivní stránka trestného činu dle § 270 trestního zákoníku spočívá v neoprávněném zásahu nikoliv nepatrném do zákonem chráněných práv.

Neoprávněným zásahem do zákonem chráněných práv je přivlastnění si autorství k dílu; bez souhlasu autora zveřejnění díla, anebo se souhlasem autora, ale se změnami v díle, s nimiž autor nesouhlasil; použití díla, které snižuje uměleckou hodnotu díla. Neoprávněným zásahem je protizákonné zhotovení rozmnoženiny či napodobeniny díla. Také to je jednání pachatele, který pro své dílo používá názvu, nebo vnější úpravy již použitých děl jiným autorem, pokud by to vyvolalo nebezpečí záměny obou děl.³³

Pachatel neoprávněně zasahuje i tak, že vyvíjí, vyrábí, nabízí k prodeji, k pronájmu, k půjčení, dováží, rozšiřuje nebo využívá pro dosažení majetkového prospěchu poskytování služeb nebo jiným způsobem pomůcky zamýšlené k odstranění, vyřazení z provozu nebo omezení funkčnosti technických elektronických zabezpečení, postupů, zařízení nebo jiných prostředků použitých oprávněnou osobou k ochraně autorských práv. Za jiné prostředky se považují zařízení, výrobek, součástka vložená do přístroje nebo jiného výrobku, jež mají předcházet, omezit nebo zabránit neoprávněnému zásahu do práva autorského k dílu, které je zpřístupňováno jen s použitím kódu nebo jiným způsobem umožňujícím odkódování. Neoprávněným zásahem je odstranění, změna elektronické informace o identifikaci práv k dílu, také

³² ŠULC P., BARTOŠ A., *Autorské právo v otázkách a odpovědích*, Praha: Pierot, 2012, 233 s. ISBN: 978-80-7353-223-3.

³³ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář. I. vydání*. Praha: C. H.Beck, 2009, 3285 s. ISBN 978-80-7400-109-3 str. 2497-2520.

rozšiřování rozmnoženiny díla včetně jejich dovozu jakož i sdělování díla veřejnosti, u nichž byly elektronické informace o identifikaci práv k dílu odstraněny nebo pozměněny, bez svolení autora.

Neoprávněným zásahem se rozumí také jednání pachatele, který např. přitocí na originální videonahrávku neoprávněně český dabing nebo dílo protizákonně upraví např. zkrátí.

Nabyvatel licence se také může dopustit neoprávněného zásahu, když neoprávněně v rozporu s licenční smlouvou tuto upraví či jinak v ní změní dílo, jeho název nebo označení autora. Toto platí obdobně při spojení více děl nebo i při zařazení díla do díla souborného.³⁴

S rozvojem elektroniky dochází častěji k porušování práva související s právem autorským. Jedná se zejména o práva výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, i práv rozhlasových a televizních vysílatelů tzv. pirátskými nahrávkami. Jde o takzvané padělky (nedovolené rozmnoženiny), které nesou veškeré informace jako originály a pachatelé je šíří prodejem nebo půjčováním. Pachatel tak jedním skutkem může současně porušit práva náležející více autorům nebo nositelům práv.

Ve výše uvedených případech se bude vždy jednat o zásah větší než nepatrný, jak je vyžadováno v § 270. Při posouzení je třeba zvažovat okolnosti konkrétního případu, intenzitu takového zásahu, způsob provedení činu, jeho následky, zejména ve formě a závažnosti zasažení osobních a majetkových práv autorů, také délku doby narušování konkrétního chráněného práva. Významná je i osoba pachatele, jeho zavinění, jakou měl pohnutku, zda jde o první narušení chráněných práv nebo jde o recidivu.

O zásah vyšší než nepatrný se nebude jednat, pokud pachatel ojedinele prodá kamarádovi např. DVD, na kterém byla nahrána hudební nebo filmová produkce bez souhlasu autora. V takovém případě se bude jednat o přešupek.³⁵

³⁴ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář. I.* vydání. Praha: C. H.Beck, 2009, 3285 s. ISBN 978-80-7400-109-3 str. 2497-2520.

³⁵ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář. I.* vydání. Praha: C. H.Beck, 2009, 3285 s. ISBN 978-80-7400-109-3 str. 2497-2520.

Potíže v praxi může činit znění § 51 autorského zákona, které stanoví, že nabyvatel licence může učinit úpravu či změnu díla nebo jeho názvu, pokud spravedlivě očekává, že by k ní autor vzhledem k okolnostem užití svolil. S tímto postupem se mohou orgány činné v trestním řízení setkat, přičemž bude třeba prokazovat úmyslné zavinění pachatele a u některých případů to bude vyžadovat odborné posouzení znalcem z oboru autorského práva. Dále je třeba také rozlišit užití díla, které neporušuje autorské právo.³⁶

Další potíže může činit orgánům činným v trestním řízení rozlišení, zda se jedná o „*neoprávněný zásah do zákonem chráněných práv*“. Upřesnění poskytl Nejvyšší soud ČR, který ve svém rozhodnutí pod sp. zn. TR NS 54/2009-T 1179, uvedl že „*Zhotovení rozmnoženiny autorského díla pro osobní potřebu ve smyslu § 30 odst. 1, 2 autorského zákona není neoprávněným zásahem do chráněných autorských a souvisejících práv. To se však netýká počítačových programů.*“³⁷

O složitosti posouzení neoprávněného užití autorského díla a nezbytnosti odborného zkoumání svědčí i rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR pod sp. zn. 30 Cdo 739/2007, jimž bylo reagováno na rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16. prosince 2005 pod sp. zn. 23 C 22/2005-58, který uložil žalované zaplatit žalobci částku 200 000,- Kč a uveřejnit omluvu formou tištěné inzerce v celostátním deníku, že neoprávněně užila slovní spojení „Upeč ... třeba zed“ na reklamním poutači na podporu prodeje stavební míchačky, a tímto jednáním neoprávněně zasáhla do díla Z.S. známé písně „Dej cihlu k cihle“. Nejvyšší soud ČR tento rozsudek zrušil. A v odůvodnění uvedl: „*Při úvaze, zda žalovaná zasáhla do práva autorského žalobce bylo třeba spolehlivě zjistit, zda užití sporného (byť minimálního) textu mělo skutečně charakter bezprostředního užití díla žalobce (které je zřejmě spíše v obecném povědomí známo jako píseň, tj. jako skladba uzavřené formy, jejímž podkladem je slovesný text), resp. zda se případně jedná o zpracování díla žalobce, nebo zda nejde ani o jeden z těchto případů. Je přitom třeba uvážit, že v daném případě předmětem ochrany není vlastní látka, resp. myšlenka díla nebo jeho části, nýbrž tvůrčí, a proto chráněná činnost autora spočívající v tom, jak jím byla tato látka ve své vnější i vnitřní formě zpracována. Řešení této otázky však vyžaduje mimo jiné odborného posouzení, k němuž však sám soud*

³⁶ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář. 1. vydání.* Praha: C. H.Beck, 2009, 3285 s. ISBN 978-80-7400-109-3 str. 2511-2514.

³⁷ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář. 1. vydání.* Praha: C. H.Beck, 2009, 3285 s. ISBN 978-80-7400-109-3 str. 2519.

*povolán není. Za tohoto stavu proto závěry odvolacího soudu (stejně jako soudu prvního stupně), pokud již nyní dovodily zásah do práva autorského žalobce, se jeví jako předčasné.*³⁸

Subjekt skutkové podstaty trestného činu dle § 270 trestního zákoníku je obecný, neboť se nevyžaduje, aby pachatel měl nějaké zvláštní vlastnosti nebo postavení. Pachatelem je tedy kdokoliv, „*kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do některého ze zákonem chráněných práv*“. Pachatelem trestného činu je fyzická osoba, která je trestně odpovědná anebo právnická osoba. Trestní odpovědnost právnických osob upravuje zákon č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení před nimi.

Z hlediska subjektivní stránky skutkové podstaty trestného činu dle § 270 trestního zákoníku se vyžaduje úmyslná forma zavinění, neboť v § 13 odst. 2 se uvádí: „*K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.*“

Pachatel si proto musí být vědom, že jde o autorské dílo (přesně dle zákona o autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam, rozhlasové nebo televizní vysílání nebo databázi), avšak nemusí znát přesný rozsah zákonem uvedených práv autora. Stačí, pokud si uvědomuje, že nakládá s dílem dle autorského zákona (tj. autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam, rozhlasové nebo televizní vysílání nebo databáze).

Při posuzování, zda se jedná o úmyslnou formu zavinění, je nutné vycházet z jeho jednání a z motivu tohoto jednání. Pochopitelně i ze všech dalších skutečností a okolností a z provedených důkazů.

Přitom nesmí chybět u tohoto jednání skutkové okolnosti svědčící o protiprávnosti a neoprávněnosti zásahu do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, k uměleckému výkonu, k zvukovému či zvukově obrazovému záznamu anebo k rozhlasovému nebo televiznímu vysílání anebo k databázi.³⁹

³⁸ ŠULC P., BARTOŠ A., *Autorské právo v otázkách a odpovědích*, Praha: Pierot, 2012, 233 s. ISBN: 978-80-7353-223-3 str.215.

³⁹ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář. 1. vydání*. Praha: C. H.Beck, 2009, 3285 s. ISBN 978-80-7400-109-3 str. 2513-2514.

V § 270 odst. 2 trestního zákoníku je uvedena kvalifikovaná skutková podstata trestného činu. Jsou zde stanoveny okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby:

„(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci bude pachatel potrestán,

- a) **vykazuje-li čin uvedený v odstavci 1 znaky obchodní činnosti nebo jiného podnikání,**
- b) **získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch nebo způsobí-li tím jinému značnou škodu, nebo**
- c) **dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.**“⁴⁰

Podnikáním se obecně rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Je to fyzická nebo právnická osoba:

- a) zapsána v obchodním rejstříku,
- b) která podniká na základě živnostenského oprávnění,
- c) která podniká na základě jiného než živnostenského podnikání,
- d) která podniká v zemědělství.

Obchodní činností je živnost obchodní, kterou se rozumí koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej.

Jiným podnikáním se rozumí jakékoli jiné podnikání např. výrobní činnost.⁴¹

Značný prospěch lze dovodit z § 138 trestního zákoníku a činí nejméně 1 000 000,- Kč. Pachatel může značný prospěch získat jak pro sebe, tak i pro jiného, a to činem uvedeným v § 270 odst. 1 trestního zákoníku. Prospěch pachatele je čistý zisk. Při výpočtu čistého zisku, je potřeba odečíst náklady pachatele (např. cena nosičů), od jeho celkového zisku. Prospěch pachatele nelze ztotožňovat s finančními ztrátami dotčených autorů.⁴²

⁴⁰ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. České republiky ze dne 9. 2. 2009 Trestní zákoník, *Sbírka zákonů a Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné z https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=40/2009&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

⁴¹ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář. 1. vydání*. Praha: C. H.Beck, 2009, 3285 s. ISBN 978-80-7400-109-3 str. 2491-2492.

⁴² ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář. 1. vydání*. Praha: C. H.Beck, 2009, 3285 s. ISBN 978-80-7400-109-3 str. 2491-2492.

Značná škoda je stanovena v § 138 trestního zákoníku a činí alespoň 1 000 000,- Kč.

Spáchání činu ve značném rozsahu je třeba vždy posoudit podle okolností daného případu. Nelze uplatnit § 138 trestního zákoníku. Rozhodující bude rozsah, intenzita a závažnost daného zásahu do autorských práv. Pokud bude trestný čin spáchán ve značném rozsahu současně s podnikáním uvedeným v § 270 odst. 2, písm. a) trestního zákoníku, je třeba zkoumat také objem podnikání, vyjádření hrubého obrátu a hodnotu zboží (např. neoprávněné hudební nahrávky na CD).⁴³

V § 270 odst. 3 trestního zákoníku, se také jedná o kvalifikovanou skutkovou podstatu trestného činu a zde jsou uvedeny okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby:

„(3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,

- a) *získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu nebo způsobí-li tím jinému škodu velkého rozsahu, nebo dopustí-li se takového činu ve velkém rozsahu.*⁴⁴

Prospěch velkého rozsahu vyplývá z § 138 trestního zákoníku a činí nejméně 10 000 000,- Kč, a tak jako u značného prospěchu jde o čistý zisk, který pachatel trestného činu získá pro sebe nebo pro jiného.

Škoda velkého rozsahu je určována dle § 138 trestního zákoníku a činí nejméně 10 000 000,- Kč.

Při určení, zda byl trestný čin spáchán dle § 270 odst. 1 trestního zákoníku ve velkém rozsahu, je třeba posoudit konkrétní okolnosti případu, jako u spáchání trestného činu ve značném rozsahu. Není možné za tímto účelem použít výkladové pravidlo uvedené v § 138 trestního zákoníku, jenž se používá ke stanovení výše škody.⁴⁵

Právě způsobené stanovení přesné škody bývá pro posouzení trestného činu dle § 270 trestního zákoníku další spornou záležitostí. K tomu se vyjádřil Nejvyšší soud ČR

⁴³ DRAŠTÍK, A., FREML, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M. *Trestní zákoník, komentář, II.díl*. Praha:Wolters Kluwer, 2015. 3108 s. ISBN:978-80-7478-790-4 str. 2137-2139.

⁴⁴ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. České republiky ze dne 9. 2. 2009 Trestní zákoník, *Sbírka zákonů a Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné z https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=40/2009&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

⁴⁵ DRAŠTÍK, A., FREML, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M. *Trestní zákoník, komentář, II.díl*. Praha:Wolters Kluwer, 2015. 3108 s. ISBN:978-80-7478-790-4 str. 2139-2141.

ve svém rozhodnutí sp. zn. 5 Tdo 171/2014. Při určování výši škody nepostačuje pouze paušální vyčíslení, jelikož je vyčíslení škody součástí kvalifikovaného stanovení skutkové podstaty trestného činu podle § 270 trestního zákoníku. V těchto případech je nutností škodu stanovit přesně s přihlédnutím k okolnostem spáchání konkrétního trestného činu. K určování škody tak Nejvyšší soud ČR doporučuje přibrat znalce z oblasti autorského práva.⁴⁶

Rozhodující při určování škody je příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a ušlým ziskem nositele autorských práv, kterou je nutné se zabývat a s potřebnou mírou jistoty ji prokázat.⁴⁷

⁴⁶ TIPPELT M., MYŠKA M., *Stanovení výše škody u trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi*, Masarykova univerzita, rozbor judikatury Nejvyššího soudu ČR pod sp. zn. 5 Tdo 171/2014 [online]. [cit. 21.6.2021]. dostupné z http://ictjudikatura.law.muni.cz/wiki/5_Tdo_171/2014_-_stanoven%C3%AD_v%C3%BD%C5%A1e_%C5%A1kody_u_trestn%C3%A9ho_%C4%8Ddinu_por%C5%A1en%C3%AD_autorsk%C3%A9ho_pr%C3%A1va,_pr%C3%A1v_souvisej%C3%ADc%C3%ADch_s_pr%C3%A1vem_autorsk%C3%BDm_a_pr%C3%A1v_k_datab%C3%A1zi

⁴⁷ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník, komentář, 2. vydání* Praha: C. H.Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-428-5 str. 2750-2760

5 Nejčastější způsoby porušování autorského práva

V roce 1995 vláda USA prostřednictvím Federální rady pro vytváření sítí (Federal Networking Council) popsala internet, jako globální informační systém, který vytváří celosvětovou počítačovou síť na základě protokolů TCP/IP.⁴⁸ Pomocí těchto protokolů mohou uživatelé mezi sebou komunikovat a využívat celou škálu služeb. Původním ideálem a účelem internetu byla maximální efektivní výměna informací bez možnosti centrální kontroly. Základní podstatou internetu není tedy kontrola, ale participace.

Vznik prostředí digitálních sítí vedl v podstatě k neomezenému přístupu, k rozmnožování a nakládání zákonem chráněných autorských děl, kterou zapříčinila dematerializace a desintermediace uvedených děl. V důsledku toho nebyla cena předmětů ochrany na hmotných nosičích koncovými uživateli akceptována. Došlo tedy k přesunu do „online“ světa, kde došlo k nekontrolovanému sdílení zákonem chráněných děl ať už pomocí peer to peer sítí, linkování, nebo ukládání na veřejná úložiště.⁴⁹

Za technologickým rozvojem autorské právo zpravidla zaostává. Je to z důvodu, že technologický vývoj je daleko rychlejší než vývoj právní. Na to upozornila i řada odborníků zabývajících se autorským právem. Evropská unie na to reagovala vydáním směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. 4. 2004, která dala možnost nositelům autorských práv bránit se v občanskoprávních sporech. Tato směrnice byla posléze implementována do našeho právního řádu. Role trestního práva k ochraně autorských práv se tak stává spornou. Důvodem je i skutečnost, že přehnané používání trestního práva vede ke kriminalizaci populace, která nejvíce využívá internetu, tedy mladých osob.⁵⁰

Hlavní otázkou při posuzování protiprávního jednání v trestním řízení je, do jaké míry porušování autorských práv na internetu způsobuje škodu. Problém je stanovit škodu, která byla způsobena digitálními pirátskými díly (nelegálními kopiemi). Na základě průzkumu u šestnácti tisíc evropských posluchačů hudby, byl vyvozen závěr, že pokud stahují pirátský obsah, tak je nezajímá do takové míry, aby si jej koupili. Hlavním závěrem průzkumu je, že nelegální stahování z internetu není

⁴⁸ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str. 233.

⁴⁹ SMEJKAL V., *Kybernetická kriminalita*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, 934 s., ISBN: 978-780-7380-720, s. 56-84.

⁵⁰ ZAVRŠNIK A., *Kyberkriminalita*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017 148 s. ISBN: 978-80-7552-758-5 str. 32-35.

náhradou za legálně stažené kopie autorských děl, z čehož plyne přinejmenším pochybnost o škodlivosti digitálního pirátství. Z takového závěru následně vyvstává otázka nutnosti trestněprávní ochrany, případně otázka míry trestní represe.⁵¹

Značný rozruch ve světě autorského práva způsobila směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2019/790 o autorském právu na jednotném digitálním trhu. Jedná se především o čl. 17, který reguluje užití chráněného obsahu poskytovateli služeb pro sdílení obsahu online (Instagram, YouTube apod.). Tento právní předpis přikazuje poskytovatelům, aby si vyžádali souhlasy jednotlivých autorů (postačí i souhlas kolektivních správců) chráněných děl pokaždé, když uživatelé nahrají jejich obsah na jejich veřejné internetové portály. Také je zavazuje k odpovědnosti za nahraný obsah. Poskytovatelé tak budou muset použít různé filtry, které budou analyzovat nahrávaný obsah, aby nebyl v rozporu se zákonem. Tento postup však vede k rozporu s právem EU včetně Listiny základních práv Evropské unie, kterou je filtrování obsahu internetu zakázáno. Problém je i v samotné filtraci obsahu, protože filtrační programy nedokážou rozpoznat jednotlivé nepatrné rozdíly v autorském právu, takže nerozliší, zda je možné užít dílo i bez souhlasu autora či nikoliv. Konečným důsledkem může být omezení šíření kultury obecně.⁵²

Obdobný názor uplatnil soud v USA, Manhattanu, který odmítl dohodu společnosti Google a Asociace amerických vydavatelů ohledně vyrovnání v otázce digitalizace knih. Společnost Google se zavázala zaplatit 125 mil. dolarů za to, že bude moci bez předchozího souhlasu konkrétních autorů knih, jejich knihy digitalizovat a zveřejňovat. Soud uvedl, že tato dohoda znevýhodňuje jednotlivé autory a doporučil systém „opt-in“, tedy aby společnost Google získala jednotlivé souhlasy dotčených autorů.⁵³

⁵¹ ZAVRŠŇÍK A., *Kyberkriminalita*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017 148 s. ISBN: 978-80-7552-758-5 str. 32-35.

⁵² MYŠKA M., *Výjimky a omezení autorského práva v prostředí digitálních sítí*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, 336 s. ISBN: 978-80-7598-842-3 str. 209-222.

⁵³ ŠULC P., BARTOŠ A., *Autorské právo v otázkách a odpovědích*, Praha: Pierot, 2012, 233 s. ISBN: 978-80-7353-223-3 str. 139-140.

5.1 Nelegální šíření filmových a hudebních děl

Mezi nejrozšířenější útoky na duševní vlastnictví prostřednictvím internetové sítě patří tzv. pirátské kopie hudebních a filmových děl. To, že jde o světový problém dokládá i studie Lyn Cantora, CEO, Sandvine, pod názvem *The Global internet Phenomena Report* ze září 2019. Ve studii se zaměřil na monitorování internetu a reakci uživatelů na různé podněty. Část své studie věnoval i tzv. peer to peer sítím (sdílení pomocí programu BitTorrent). Tato část studie pojednává o internetovém provozu stanice HBO Go v období od ledna 2019 do června 2019 a porovnává provoz na BitTorrentu pomocí něhož se stahovaly pirátské kopie v témže období. Ze studie je jasně patrné, že když společnost HBO Go uvedla novou řadu populárního seriálu *Game of Thrones* a premiéru filmu *Avangers Endgame released*, tak se dramaticky zvýšil provoz na BitTorrentu, kde se objevili pirátské kopie uvedených filmových děl ve stejné době, kdy byl pořad vysílán oprávněnou stanicí HBO Go.⁵⁴ To jen potvrzuje, že v dnešní době, kdy je internet snadno dostupný, v určitém smyslu i anonymní a uživatelsky velmi jednoduchý je páchání trestné činnosti proti duševnímu vlastnictví velmi početné.

Pirátské kopie se nejčastěji šíří internetem pomocí peer-to-peer sítí, nebo pomocí umístění odkazů (tedy odkazů na umístění pirátských kopií).

5.1.1 Síť peer to peer s protokolem BitTorrent

Síť peer to peer s protokolem BitTorrent jsou velmi populární pro šíření nelegálního obsahu. Důvodem k vytvoření této sítě byl přenos zašifrovaných souborů, a to pomocí více počítačů připojených do sítě. Zašifrovaný soubor byl rozdělen do několika částí. Později vlastnosti této sítě využili uživatelé linuxu pro distribuci souboru. Vzápětí se však začalo využívat síť pro distribuci multimediálních souborů.⁵⁵ Toho využili pachatelé pro distribuci nelegálního obsahu (filmů, hudby atd.). Velmi zjednodušeně síť funguje tak, že hlavní server řídí distribuci jednotlivých částí

⁵⁴ CANTOR L., *The global internet Phenomena report z september 2019* [online]. [cit. 21.6.2021]. Dostupné z: https://www.sandvine.com/hubfs/Sandvine_Redesign_2019/Downloads/Internet%20Phenomena/Internet%20Phenomena%20Report%20Q32019%2020190910.pdf

⁵⁵ JOHNSEN J. A., S.S.B.L.E.K. *Peer-to-peer networking with BitTorrent*. 2005. [online], [cit. 2.7.2021], Dostupné z: <http://web.cs.ucla.edu/classes/cs217/05BitTorrent.pdf>

stahovaného souboru mezi jednotlivými počítači, tedy uživateli. Uživatel tak postačuje si nainstalovat jednoduchý program, který mu pomůže se připojit do peer to peer sítě za pomoci řídicího souboru. Uživatel jen nestahuje, ale zároveň i odesílá (poskytuje) části stahovaného souboru ostatním uživatelům v síti peer to peer.⁵⁶

Z právního pohledu na síť peer to peer je patrné, že konkrétní úprava těchto sítí se v zákoně nenajde, ale může se vycházet analogicky z autorského zákona, ve kterém jsou již uvedeny určité způsoby ochrany autorských děl. Síť peer to peer může sloužit i pro přenášení legálního obsahu, tedy takového, který autorský zákon umožňuje (např. volně šiřitelná díla) nebo se na ně autorský zákon nijak nevztahuje (nejedná se o autorská díla). Pokud se prokáže, že pomocí sítě peer to peer dochází k distribuci nelegálního obsahu, tak z pohledu práva je zde celá řada odpovědností:

Uživatelská odpovědnost uživatele peer to peer sítě má několik rovin. Pokud dojde k porušení autorských práv, může nositel autorského práva požadovat informace o rozmnožení díla, způsobu jeho dalšího užití, omluvu apod. V tomto případě může nastat občanskoprávní nebo trestněprávní odpovědnost.

Občanskoprávní odpovědnost spočívá v tom, že nositel autorských práv se může domáhat náhrady škody, která mu vznikla neoprávněným šířením jeho autorského díla u soudu. Zde však nositel autorských práv musí prokázat vznik škody, která mu vznikla neoprávněným šířením autorského díla.

Trestně právní odpovědnost lze spatřovat v tom, že nositel autorských práv se může domáhat svého práva v trestním řízení, pokud je jeho dílo v rozporu se zákonem uveřejněno nebo sdíleno.⁵⁷

Z hlediska stanovení odpovědnosti provozovatele sítě je potřeba zjistit o jaký druh sítě peer to peer jde. Rozlišují se tři druhy těchto sítí. Centralizovaná síť je řízená z jednoho místa, kde je na jednom místě seznam přenášených souborů. Decentralizovaná síť nepodléhá jednotnému řízení a funguje pouze na základě předání informací mezi uživateli. Hybridní síť je spojením předchozích sítí. V současné době lze odpovědnost provozovatelů jen stěží prokázat. Odpovědnost za veškerý obsah v těchto

⁵⁶ KUROSE J., ROSS K., *Počítačové sítě*, Brno: Computer Press, 2014, 624 s., ISBN: 978-80-251-3825-0 str. 130-135.

⁵⁷ KINCL P., *Sítě peer-to-peer* ze dne 2. 3. 2007 [online], [cit. 2.7.2021] dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/418286-site-peer-to-peer/>

sítích je na koncovém uživateli.⁵⁸ Změnu má přinést již zmíněná směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2019/790 o autorském právu na jednotném digitálním trhu.

5.1.2 Hyperlink

Hyperlinkováním se rozumí umístění odkazu na obsah, který se nachází na jiných webových stránkách, nebo obsah jiných stránek se automaticky zobrazí na původních stránkách. Rozlišují se tři druhy.

Prvním je hypertextový odkaz (link), který odkazuje jen na úvodní stránku daného webu (např. www.názevwebu.com). Uživatel je přesměrován na příslušný web, kde musí najít obsah o který má zájem.

Druhým je deep link. Tento druh linku již odkáže uživatele přesně na místo, kde se daná informace nachází. Tedy uživatel je z původních stránek přesměrován na jiný web, ale oproti linku přímo na daný obsah a nemusí tak nikde již nic vyhledávat. (např. www.názevwebu.com/2016/12/obsah).

Třetím druhem odkazu je embedded link. V tomto případě se jedná o link, který uživatele nikam nepřesměruje, ale nabídne mu obsah přímo v současném webu. Typicky se používá u sledování videí, přičemž je video z jedné stránky včleněno do druhé stránky. Uživatel často ani nepozná, že video není součástí stránky, na které právě je.⁵⁹

Při posuzování konkrétního případu je třeba zodpovědět následující otázky:

- 1) zda jde o poskytnutí informace nebo poskytnutí chráněného obsahu,
- 2) zda se linkuje na legální či nelegální obsah,
- 3) zda osoba, která linkuje je srozuměna, že se jedná o nelegální obsah bez souhlasu nositele autorských práv.

V případě obvyčejného linku a deep linku je shoda větší v tom, že se nejedná o klasické uveřejnění díla. Již několik soudních institucí v rámci států Evropské unie se shodlo, že samotný odkaz, který jen odkazuje na určité ať už legálně či nelegálně umístěné dílo, není sdělování díla veřejnosti ve smyslu ochrany autorského práva. Je

⁵⁸ KINCL P., *Sítě peer-to-peer* ze dne 2. 3. 2007 [online], [cit. 2.7.2021] dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/418286-site-peer-to-peer/>

⁵⁹ SVOBODA J., *Deep link ve světle autorského práva*, ze dne 27. 4. 2018 [online], [cit. 10.7.2021] dostupné z <https://www.iurium.cz/2018/04/27/deep-link/>

tedy možno konstatovat, že užití autorského díla a poskytnutí informace o umístění díla není totéž.

U embedded linku je situace však jiná právě tím, že přináší daný obsah blíže uživateli internetu. *Uživateli je touto technikou obsah zobrazován přímo v rámci jím navštívené stránky bez nutnosti dalšího prokliku, tedy bez nutnosti další aktivity uživatele. Typicky se tak používá například u videí, kdy je video z jedné stránky (jednoho uložště) zakomponováno do stránky jiné bez toho, aby bolo staženo a opět vloženo (duplikováno). U tohoto odkazu tak může být obtížné rozeznat, z jakého zdroje obsah pochází.*⁶⁰ Zde se již nejedná o zobrazení informace, kde se nachází určité dílo. Jedná se tedy o užití díla dle autorského zákona. V tomto případě se musí zkoumat, zda užití díla je či není v rozporu s autorským zákonem. Ve většině případů jde o to, že pachatel nemá souhlas nositele autorských práv, a tedy dílo užívá v rozporu se zákonem a umístěním na internetu je dílo sdělováno veřejnosti.

Dalším případem nelegálního užití embedded linku může být, že autorsky chráněné dílo je umístěno na webové stránky v souladu s autorským zákonem a je přístupné jen pro registrované platící uživatele. Další osoba (možný pachatel) si vytvoří svoje webové stránky, na kterých umístí embedded linky z původních chráněných webových stránek (tedy vynechá technickou ochranu původních webových stránek) a umožní tak přístup díla celé veřejnosti. Otázka je, zda dílo takto uvedené je tzv. nově sdělované veřejnosti a jestli osoba, která odkaz umístila měla, nebo mohla vědět, že se jedná o zákonem chráněná autorská díla.⁶¹

Pojem dílo *nově sdělované veřejnosti* zahrnuje dva prvky. *Sdělování* díla a sdělování tohoto díla *veřejnosti*. Soudní dvůr EU u případu pod sp. zn. C-466/12 tuto otázku vyhodnotil tak, že pokud se jedná o hypertextový odkaz (embedded link) umožňující uživatelům webových stránek, na kterých se odkaz nachází, vyhnout se omezujícím opatřením, je třeba tento postup považovat za *nové sdělování veřejnosti*. Toto platí, pokud původní webové stránky byly jen pro vybrané návštěvníky a bylo na nich uplatněno omezující opatření.⁶²

⁶⁰ SVOBODA J., *Deep link ve světle autorského práva*, ze dne 27. 4. 2018 [online], [cit. 10.7.2021] dostupné z <https://www.iurium.cz/2018/04/27/deep-link/>

⁶¹ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str. 239-243.

⁶² POLČÁK R. A KOL. *Autorský zákon. Praktický komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2020, 864 s. ISBN: 978-80-7502-391-9 str. 159.

Výše uvedené je podmíněno tím, že osoba, která umístila embedded link, věděla, nebo vědět mohla, že zpřístupňuje dílo protiprávně. V českém právním řádu platí zásada „neznalost zákona neomlouvá“. Z níž vyplývá, že osoba, která umístí na webové stránky embedded linky, se na svou neznalost protiprávnosti svého jednání nemůže vymlouvat.

Soudní dvůr EU ve svém rozhodnutí ve věci Stichting Brein v. Jack Frederik Wullems pod č. C-527/15 bod 49 uvedl *„Je-li prokázáno, že osoba, která nabízí přímý přístup k chráněným dílům, věděla nebo vědět mohla, že použitý hypertextový odkaz zpřístupňuje protiprávně zveřejněné dílo na internetu, je třeba mít za to, že poskytnutí takového odkazu představuje sdělování veřejnosti ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29/ES ... pokud je umístění hypertextových odkazů uskutečněno za účelem dosažení zisku, lze od autora takového umístění očekávat, že provede nezbytná ověření, aby se ujistil, že dotčené dílo není na stránce, na kterou vedou uvedené hypertextové odkazy, zveřejněno protiprávně, takže je třeba předpokládat, že je toto umístění provedeno s plnou znalostí povahy ochrany uvedeného díla a případné absence svolení nositele autorského práva se zveřejněním na internetu.“*⁶³

5.1.3 Filmový trailer a ochrana autorského práva

V souvislosti s ochranou autorského práva vyvstala otázka, zda trailer představuje autorské dílo. Pokud ano, tak jaké to je dílo a jak je toto dílo chráněno.

Trailer (filmová upoutávka) je několikaminutové video, které obsahuje ukázky z filmového díla, hudebního díla, nebo počítačového programu. Je vytvořen autorem, nebo distributorem uvedeného původního díla. Jeho účelem je reklama a propagace uvedeného původního díla pro co nejširší veřejnost, aby uživatelé po shlédnutí traileru si původní dílo legálně pořídili, nebo je legálně shlédli.⁶⁴

Filmové dílo podle zákona o audiovizí z.č. 496/2012 Sb. § 2 je kinematografické dílo, a řadí se do tzv. audiovizuálních děl. Dle stejného ustanovení je patrné, že audiovizuální dílo zaměřené na reklamu není kinematografické dílo. Tedy trailer není kinematografickým dílem. Trailer však naplňuje znaky audiovizuálního díla, jak je definováno v § 62 autorského zákona.⁶⁵

⁶³ SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 ISBN: 978-80-7502-386-5 str.243.

⁶⁴ CHVÁLA T., *Filmový trailer* [online], [cit. 10.6.2022] dostupné z: <https://www.kinobox.cz/clanek/2870-tema-filmovy-trailer>

⁶⁵ TELEČ I., TŮMA P. *Autorský zákon komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2019, ISBN: 978-80-7400-428-5 str.690-696

Pokud jde o otázku legálnosti šíření traileru nebo jeho sdílení, určitým vodítkem může být i definice autorského díla a jeho volného užití. Do autorského díla nezasahuje ten, kdo užije pro účely kritiky nebo recenze výňatky z díla nebo drobná celá díla (sem lze zařadit trailer) a užije jej v souladu s poctivými zvyklostmi a v přiměřeném rozsahu. Dále je důležité vycházet ze samotné povahy traileru, neboť jde o reklamu, propagaci, která má za cíl zasáhnout, co nejširší populaci. Autorovi traileru ani propagovaného autorského díla v podstatě žádná škoda sdílením a šířením traileru nevzniká. I zde je však třeba zohlednit okolnosti konkrétního případu (kým a jak je trailer šířen např. zda nejde o jeho dehonestaci apod.).

Závěrem lze konstatovat, že z právního hlediska nelze jednoznačně dovodit, zda sdílení traileru je protiprávní. Bude záležet na konkrétních okolnostech sdílení, zda autor traileru bude požadovat jeho stažení a také v jakém rozsahu je taková činnost osobou odlišnou od autora traileru prováděna (zda jde o jeden, nebo desítky trailerů apod.). Je možno tvrdit, že pokud fyzická osoba zveřejní oficiální trailer (např. trailer k filmu) na sociální síti s komentářem „těším se na film, až ho uvidím“, tak v takovém případě se o trestný čin jednat nebude.

5.2 Softwarové pirátství

„Za počítačový program se považuje nehmotný výsledek autorovy tvůrčí činnosti, tedy určitá struktura daná organizací dat, posloupností instrukcí a volbou algoritmů a způsobem komunikace s uživatelem, který je většinou zapsán ve zdrojovém textu nebo strojovém (binárním) kódu (stručně řečeno „instrukce, která způsobí, že hardware počítače pracuje“. Tento zápis má již určitou hmotnou povahu a podobu a schopnost zobrazení.“⁶⁶

Software je definován jako sada všech počítačových programů používaných na jednotlivém počítači, které provádějí určité činnosti. Software se pak dělí do několika kategorií např. systémový, operační, aplikační atd.⁶⁷

Mezi nejčastější formy softwarového pirátství patří neoprávněné užívání, výroba, šíření softwaru a neoprávněný zásah do počítačového programu.⁶⁸

⁶⁶ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář. I.* vydání. Praha: C. H.Beck, 2009, 3285 s. ISBN 978-80-7400-109-3 str. 2501-2502.

⁶⁷ JANSÁ L., OTEVŘEL P. *Softwarové právo.* Praha: Computer Press, 2019 ISBN: 978-80-251-4201-1 str.31-34.

⁶⁸ *Softwarové pirátství? Firmy nejvíc straší pokuty od dodavatelů,* [online], [cit. 20.6.2022] dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/softwarove-piratstvi-firmy-nejvic-strasi-pokuty-od-dodavatelu/>

Nelegální šíření počítačových programů pomocí sítě internet je obdobné jako u nelegálního šíření hudebních a filmových děl. Jedná se nejčastěji o stahování počítačových programů z různých volně přístupných datových uložišť, nebo o sdílení a stahování v peer-to-peer sítích, anebo pomocí tzv. hyperlinků, které uživatele odkážou na server, odkud si nelegální software mohou stáhnout.

Rozdíl oproti šíření hudebních a filmových děl spočívá v tom, že počítačové programy ve většině případů obsahují ochranu, která při instalaci počítačového programu do počítače vyžaduje např. instalační klíč, nebo připojení na autorský server, kde se ověří jeho kopie. Z tohoto důvodu jsou většinou nelegálně šířené počítačové programy upraveny tak, že mají prolomenou uvedenou ochranu a obsahují tzv. CRACK.

Cracking je metoda, při které jsou úmyslně odstraněny nebo zakázány funkce proprietárního softwaru, která chrání původní počítačový program. Většinou se používá technika disassemblování.⁶⁹

Další rozdíl u počítačových programů spočívá v tom, že při instalaci počítačového programu se uživatel seznamuje s licenčním ujednáním, ve kterém uživatel odsouhlasuje smluvní podmínky autora stanovené pro uživatele. Licenční ujednání mimo jiné obsahuje, jakým způsobem může uživatel počítačový program použít. Tedy jedná se o uzavření smluvního vztahu, který je pak v případě porušení soudně vymahatelný. Toho řada známých softwarových firem (např. Microsoft, IBM) využívá u občanskoprávních sporů.⁷⁰

Nejvyšší soud se ve svém rozhodnutí sp. zn. 5 Tdo 513/2019 zabýval otázkou možného porušení autorského práva spojeného s užíváním rozmnoženiny počítačového programu nabytého od předchozího uživatele. Soud dospěl k závěru, že ten kdo získal rozmnoženinu počítačového programu od předchozího uživatele, který již program nadále nevyužívá a odstranil jej ze svého zařízení, nedopouští se porušení autorského práva, neboť právo autora na rozšiřování počítačového programu již bylo vyčerpáno jeho prvním prodejem. Proto se v tomto případě nebude jednat o trestný čin dle § 270 odst. 1 trestního zákoníku.

⁶⁹ ČERVENĚ P. *Cracking a jak se proti němu bránit*. Praha: Computer Press, 2002 ISBN: 80-7226-382-X str.18-32

⁷⁰ *Softwarové pirátství? Firmy nejvíc straší pokuty od dodavatelů*, [online], [cit. 20.6.2022] dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/softwarove-piratstvi-firmy-nejvic-strasi-pokuty-od-dodavatelu/>

6 Problematika určování výše škody způsobené pachatelem při porušení autorského práva

Důležitou otázkou spojenou s trestným činem porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle § 270 trestního zákoníku je určení výše škody způsobené pachatelem především u nezákonného šíření autorských děl v digitální podobě prostřednictvím internetu. Na základě zjištěné výše škody lze následně provést správnou právní kvalifikaci skutku.

Při určování výše škody v takových případech je důležité vzít v potaz, že autorské dílo je většinou nehmotné povahy, tedy nemůže na něm vzniknout skutečná škoda. Toto však neplatí u autorských děl, která jsou spojena s hmotným substrátem jako je socha, obraz atd. V těchto případech se bude jednat o skutečnou škodu, jejíž vyčíslení nebude činit problémy.

Určitou pomůckou při určování výše škody v autorském právu je Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/48/ES o vymáhání práv duševního vlastnictví, která byla zapracována do autorského zákona. V autorském zákoně je v § 40 a § 41 uvedeno, kdy a za jakých okolností mají autoři, nebo nositelé autorských práv nárok na náhradu škody. Jde o *lex specialis* k § 2951 – 2955 a § 2991 - 3005 občanského zákoníku.

Zjednodušeně řečeno zvláštní právní úprava stanoví, že škoda má být určena na základě ušlého zisku (skutečný nebo fiktivní), tedy částka má odpovídat, o kterou by se zvýšil majetek poškozeného v případě, že by se pachatel nedopustil daného protiprávního jednání. Úskalí je v tom, že takto vypočítaná škoda se musí bez důvodných pochybností prokázat, což v řadě případů nelze. Citovaná směrnice dále jako podpůrnou alternativu při nejasném určení ušlého zisku obsahuje možnost výpočtu škody od výše licenčních poplatků či jiných poplatků, které by pachatel zaplatil, kdyby chtěl autorská díla legálně šířit a sdělovat veřejnosti.⁷¹

Autorský zákon s odkazem na občanský zákoník dále umožňuje autorům dotčených autorských děl získat tzv. dvojnásobek původní odměny. Ve většině případů je to řešeno tím způsobem, že pachatel vydá autorovi částku, o kterou se bezdůvodně

⁷¹ TULÁČEK J., *K náhradě škody podle autorského zákona*, [online], [cit. 10.6.2022] dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/05/06/k-nahrade-skody-podle-autorskeho-zakona/>

obohatit a zároveň autorovi vzniká nárok na ušlý zisk, o který přišel, když pachatel užil neoprávněně jeho dílo.⁷²

V České republice neexistuje právní norma, která by upravovala postup při stanovení výše škody ve výše popsáných případech. Určitým vodítkem při určování výše způsobené škody, tak může být zejména rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR z roku 2014 pod sp. zn. 5 Tdo 171/2014, ve kterém se uvádí, že určení výše škody nemůže spočívat v jednoduchém součinu ceny legálního nosiče (např. DVD) v běžné distribuční síti, počtu nelegálních kopií nahraných na internet a počtu stažených těchto nelegálních kopií. Soud označil jako chybný předpoklad, že uživatelé, kteří si nelegální kopii stáhli, by si daný obsah i legálně pořídili. V jiném rozhodnutí z roku 2021 pod sp. zn. 5 Tdo 888/2021 Nejvyšší soud ČR uvedl, že nelze výši škody určit součinem ceny kopie pořízené legálně u internetových půjčoven, nebo streamovacích služeb a počtem stažení nelegálních kopií. Nejvyšší soud ČR zde také poukázal na to, že by se mělo pracovat s nejméně nákladnou formou získání legální kopie díla v předmětné době. Dále poukázal na fakt, že ne všichni uživatelé, kteří si nelegální kopii stáhli, by si ji také pořídili legálně. Následně upozornil i na fakt, že konečná cena např. při zaplacení poplatku za zapůjčení virtuální kopie filmu, nebo shlédnutí filmu na streamovací službě v sobě zahrnuje i částku na provoz a zisk těchto služeb. O tuto částku je tedy škoda způsobená autorovi díla nižší.

Ačkoliv Nejvyšší soud ČR určitý postoj k této problematice zaujal, nestanovil současně jednoznačný postup, jak by měly orgány činné v trestním řízení postupovat při určování výše škody u tohoto trestného činu. Z hlediska právní jistoty by bylo vhodné takový postup legislativně, nebo judikatorně vymezit.⁷³

Z praxe je patrné, že orgány činné v trestním řízení musí spoléhat na znalce z oboru autorského práva, kteří určují výši škody podle jednotlivých konkrétních případů, přičemž pro stanovení výše škody používají složitý výpočet ušlého zisku, nebo hypotetického ušlého zisku, v rámci něhož se zohledňuje časový rozsah páchané dané trestné činnosti, kvantita zasažených děl, specifika díla o něž se jedná (stáří filmů, hudebních děl), ale také i obrazová kvalita v níž jsou díla pachatelem šířena (původní, zhoršená kvalita) a řada dalších aspektů. Je také třeba brát v potaz komu a jaká škoda

⁷² HOLCOVÁ I. A KOL. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů) komentář* Praha: Wolters Kluwer, 2019 ISBN: 978-80-7598-049-6 str.421-424

⁷³ TULÁČEK J., *K náhradě škody podle autorského zákona*, [online], [cit. 10.6.2022] dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/05/06/k-nahrade-skody-podle-autorskeho-zakona/>

vznikla, neboť například u kinematografických děl může škoda vzniknout více subjektům, např. autor díla (režisér), autor předlohy (autor knihy podle, které je film zpracován), distributor atd.⁷⁴

Možným řešením by mohlo být stanovení paušální základní odměny pro nositele autorských práv, ve spojení s např. náhradní odměnou, která by tak nositelům autorských práv garantovala dostatečnou částku za ušlý zisk, v souvislosti s nelegálním šířením jejich autorských děl, anebo potencionálním nelegálním šířením jejich autorských děl.

6.1 Kazuistiky

Situační případ č. 1

Níže popsanou situaci lze zařadit mezi nejčastěji oznamované případy. V roce 2021 oznámila agentura zastupující práva autorů hudebních děl na Policii ČR, že má podezření na spáchání trestného činu, neboť na konkrétní IP adrese pachatel jako uživatel sítě peer to peer v programu DC++ v místě svého bydliště nabízel volně ke stažení minimálně 1070 hudebních děl chráněných autorským právem, a to v období od listopadu 2019 do března 2021.

Policejní orgán zajistil u pachatele počítač, z kterého bylo umožněno sdílení předmětných hudebních děl. Počítač byl zaslán na expertízu, při níž bylo zajištěno, o jaká hudební díla se jednalo, jakým způsobem pachatel umožnil sdílení hudebních děl, přesné období, ve kterém docházelo k páchaní trestné činnosti.

Pachatel k věci uvedl, že si v předmětné době stahoval hudbu prostřednictvím volně dostupného počítačového programu, který umožňoval sdílení datových souborů prostřednictvím peer to peer sítě. Tento program byl automaticky spuštěn pokaždé, když pachatel zapnul počítač a bez dalšího jeho zásahu tak došlo k automatickému sdílení hudebních souborů, pokud byl počítač připojen k internetové síti.⁷⁵

Následně byly výše uvedené podklady předány znalci z oboru autorského práva, který vyčíslil ušlý zisk ve smyslu § 270 odst. 1 trestního zákoníku, přičemž zohlednil

⁷⁴ KUBICA M., *K určování výše škody u internetového pirátství ve světle judikatury Nejvyššího soudu*, [online], [cit. 10.6.2022] dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/k-urcovani-vyse-skody-u-internetoveho-piratstvi-ve-svetle-judikatury-nejvyssiho-soudu>

⁷⁵ Interní zdroje Policie ČR

druh děl o než se jednalo. Věc byla poté předána s návrhem na podání obžaloby příslušnému státnímu zástupci.

Z výše uvedeného případu plyne, že pouhý počet dotčených děl neurčuje rozsah trestného činu. Je třeba rovněž brát v úvahu, o jaká díla se jedná. Nutno rozlišovat mezi aktuálním hudebním dílem, které má velkou prodejnost a hudebními díly, které jsou starší a nejsou téměř prodávána a legálně stahována.⁷⁶

Situační případ č. 2

V roce 2018 byl Policií ČR evidován případ, kdy pachatel inzeroval na internetovém portále, že prodá zařízení PS3 s dvanácti hrami, které následně prodal oznamovateli.

Prověřováním se zjistilo, že pachatel vědomě prodal herní zařízení PS3, u kterého byla odstraněna ochrana výrobce (vlastníka autorských práv) a umožňovalo tak volné stahování her ze serveru poškozené společnosti. Dále bylo zjištěno, že prodaných dvanáct her bylo nelegální rozmnoženinu.

Policejní orgán v tomto případě použil proti pachateli jako důkazy daktyloskopické otisky na zařízení PS3, výsledky ohledání zařízení PS3 a také obsah výpovědi obviněného, v níž uvedl, jak zařízení pořídil, jak ho dlouho používal a kolik přibližně stáhl nelegálních kopií her pro toto zařízení. Znalcem byla vyčíslena škoda ve výši 54 tis. Kč, přičemž znalec vzal v úvahu zejména dobu, po kterou bylo zařízení pachatelem používáno a zohlednil i hypotetický ušlý zisk. Policejní orgán ukončil vyšetřování návrhem na podání obžaloby.⁷⁷

⁷⁶ Interní zdroje Policie ČR

⁷⁷ Interní zdroje Policie ČR

Závěr

V bakalářské práci se autor zabýval autorskými právy, která jsou chráněna podle § 270 trestního zákoníku.

Nejprve se autor věnoval vymezení pojmu duševního vlastnictví a poukázal na možnosti ochrany autorského práva. Následně definoval základní pojmy autorského práva.

Poté autor analyzoval skutkovou podstatu trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle § 270 trestního zákoníku, pokusil se jednoznačně stanovit podmínky trestní odpovědnosti, a to za použití konkrétních soudních rozhodnutí.

Dále se autor zabýval nejčastějšími způsoby porušování autorského práva prostřednictvím internetové sítě. Konkrétně se jedná o nelegální šíření filmových děl, hudebních děl a počítačových programů za pomoci tzv. sdílení, embeddedingu, hyperlinku a crackingu.

Závěrem se autor věnoval vybrané problematice v oblasti trestně právní ochrany autorského práva. Zejména se zaměřil na vyčíslení výše škody způsobené pachatelem, která je určující pro správnou kvalifikaci trestného činu dle § 270 trestního zákona.

Hlavní cíl práce byl naplněn stanovením podmínek trestní odpovědnosti ve vztahu k uvedenému trestnému činu, čehož autor dosáhl analýzou skutkové podstaty tohoto trestného činu, včetně výkladu vybraných zákonných znaků.

Vedlejším cílem práce bylo upozornit na jednotlivé sporné otázky spojené s aplikací skutkové podstaty trestného činu podle § 270 trestního zákona a pokusit se nastínit jejich možné řešení. Pro splnění tohoto cíle se autor zabýval problematikou určování výše škody způsobené pachatelem uvedeného trestného činu.

Právní řád České republiky neobsahuje právní normu, která by upravovala postup vedoucí ke stanovení výše škody způsobené pachatelem při porušení autorského práva. Ačkoliv Nejvyšší soud České republiky určitý postoj k této problematice zaujal, nestanovil současně jednoznačný postup, jak by měly orgány činné v trestním řízení

postupovat při určování výše škody u tohoto trestného činu. S ohledem na princip právní jistoty by bylo vhodné takový postup legislativně upravit.

Možným řešením by mohlo být stanovení paušální základní odměny pro nositele autorských práv ve spojení například s náhradní odměnou, která by tak nositelům autorských práv garantovala dostatečnou částku za ušlý zisk v souvislosti s nelegálním šířením jejich autorských děl.

Pozitivním přínosem tohoto postupu by kromě zajištění právní jistoty, bylo i vyloučení složitého dokazování při určování výše škody v jednotlivých případech.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

- 1) SRSTKA J. A KOL. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2019 532 s., ISBN: 978-80-7502-386-5.
- 2) JELÍNEK, J., a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 6. vydání. Praha: Leges, 2016, 1280 s., ISBN 978-80-7502-106-9.
- 3) ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář*. 1. vydání. Praha: C. H.Beck, 2009, 3285 s., ISBN 978-80-7400-109-3.
- 4) DRAŠTÍK, A., FREML, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M. *Trestní zákoník, komentář, II.díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 3108 s., ISBN:978-80-7478-790-4.
- 5) POLČÁK R. A KOL. *Autorský zákon. Praktický komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2020, 864 s., ISBN: 978-80-7502-391-9.
- 6) ŠULC P., BARTOŠ A., *Autorské právo v otázkách a odpovědích*, Praha: Pierot, 2012, 233 s., ISBN: 978-80-7353-223-3.
- 7) MYŠKA M., *Výjimky a omezení autorského práva v prostředí digitálních sítí*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, 336 s., ISBN: 978-80-7598-842-3.
- 8) KUROSE J., ROSS K., *Počítačové sítě*, Brno: Computer Press, 2014, 624 s., ISBN: 978-80-251-3825-0.
- 9) SMEJKAL V., *Kybernetická kriminalita*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, 934 s., ISBN: 978-80-7380-720-7.
- 10) ZAVRŠNIK A., *Kyberkriminalita*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017 148 s., ISBN: 978-80-7552-758-5.
- 11) ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník, komentář*, 2. vydání Praha: C. H.Beck, 2012 3632 s., ISBN 978-80-7400-428-5.
- 12) JANSÁ L., OTEVŘEL P. *Softwarové právo*. Praha: Computer Press, 2019 416 s., ISBN: 978-80-251-4201-1.
- 13) ČERVEŇ P. *Cracking a jak se proti němu bránit*. Praha: Computer Press, 2002 206 s., ISBN: 80-7226-382-X.
- 14) HOLCOVÁ I. A KOL. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů) komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019 1654 s., ISBN: 978-80-7598-049-6.

- 15) TELEC I., TŮMA P. *Autorský zákon komentář, 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2019 3632 s., ISBN: 978-80-7400-428-5.

Elektronické zdroje

- 1) CANTOR L., *The global internet Phenomena report z september 2019* [online]. [cit. 21.6.2021]. Dostupné z:
https://www.sandvine.com/hubfs/Sandvine_Redesign_2019/Downloads/Internet%20Phenomena/Internet%20Phenomena%20Report%20Q32019%2020190910.pdf
- 2) TIPPELT M., MYŠKA M., *Stanovení výše škody u trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi*, Masarykova univerzita, rozbor judikatury Nejvyššího soudu ČR pod sp. zn. 5 Tdo 171/2014 [online]. [cit. 21.6.2021]. dostupné z
http://ictjudikatura.law.muni.cz/wiki/5_Tdo_171/2014_-_stanoven%C3%AD_v%C3%BD%C5%A1e_%C5%A1kody_u_trestn%C3%A9h_o_%C4%8Ddinu_poru%C5%A1en%C3%AD_autorsk%C3%A9ho_pr%C3%A1v_a_pr%C3%A1v_souvisej%C3%ADc%C3%ADch_s_pr%C3%A1vem_autorsk%C3%BDm_a_pr%C3%A1v_k_datab%C3%A1zi
- 3) JOHNSEN J. A., S.S.B.L.E.K. *Peer-to-peer networking with BitTorrent*. 2005. [online], [cit. 2.7.2021], dostupné z:
<http://web.cs.ucla.edu/classes/cs217/05BitTorrent.pdf>
- 4) KINCL P., *Sítě peer-to-peer* ze dne 2. 3. 2007 [online], [cit. 2.7.2021] dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/418286-site-peer--to--peer/>
- 5) SVOBODA J., *Deep link ve světle autorského práva*, ze dne 27. 4. 2018 [online], [cit. 10.7.2021] dostupné z: <https://www.iurium.cz/2018/04/27/deep-link/>
- 6) ČESKO. Usnesení Nejvyššího soudu. *Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 137/2013* ze dne 27. 2. 2013. [online], [cit. 1.7.2021], dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/763AE1D4853A3985C1257B5C004F46EE?openDocument&Highlight=0,null,
- 7) ČESKO. Usnesení Nejvyššího soudu. *Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 171/2014* ze dne 27. 2. 2013. [online], [cit. 1.7.2021], dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/675636E6F4A8497FC1257DB6003698A6?openDocument&Highlight=0

- 8) ROLINCOVÁ M., *Základy práva duševního vlastnictví* [online], [cit. 10.7.2021] dostupné z: <https://www.vsb.cz/kariernicentrum/cs/blog/clanky-z-praxe/zaklady-prava-dusevniho-vlastnictvi/>
- 9) CHVÁLA T., *Filmový trailer* [online], [cit. 10.6.2022] dostupné z: <https://www.kinobox.cz/clanek/2870-tema-filmovy-trailer>
- 10) TULÁČEK J., *K náhradě škody podle autorského zákona*, [online], [cit. 10.6.2022] dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/05/06/k-nahrade-skody-podle-autorskeho-zakona/>
- 11) KUBICA M., *K určování výše škody u internetového pirátství ve světle judikatury Nejvyššího soudu*, [online], [cit. 10.6.2022] dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/k-urcovani-vyse-skody-u-internetoveho-piratstvi-ve-svetle-judikatury-nejvyssiho-soudu>
- 12) *Softwarové pirátství? Firmy nejvíc straší pokuty od dodavatelů*, [online], [cit. 20.6.2022] dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/softwarove-piratstvi-firmy-nejvic-strasi-pokuty-od-dodavatelu/>

Legislativní dokumenty

- 1) ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb. České republiky ze dne 12. 5. 2000 o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), *Sbírka zákonů a Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=121/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
- 2) ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. České republiky ze dne 9. 2. 2009 Trestní zákoník, *Sbírka zákonů a Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=40/2009&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
- 3) ČESKO. Usnesení č. 2/1993 Sb. České republiky ze dne 1.1.1993 Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, *Sbírka zákonů a Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1993&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=9>

Ostatní zdroje

- 1) Interní zdroje Policie ČR

Seznam zkratek

tzv.	takzvaně
písm.	písmena
odst.	odstavec
sp. zn.	spisové značky
např.	například
atd.	a tak dále
č.	číslo
LZSP	listina základních práv a svobod

Přílohy

Příloha I – Statistiky trestných činů v oblasti porušování autorských práv.

SMEJKAL V., *Kybernetická kriminalita*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, 934 s., ISBN: 978--780-7380-720, s. 56-84

Příloha I.

Statistiky trestných činů v oblasti porušování autorských práv

Policie ČR vede statistiky nápadu trestné činnosti. V tabulce níže je uveden nápad trestné činnosti na úseku autorského práva od roku 2016 do roku 2019. V prvním sloupci je uveden počet oznámení za uvedený rok. Ve druhém sloupci je počet objasněných skutků v roce oznámení. Ve třetím sloupci je procentuální vyjádření objasněných skutků celkem za uvedený rok. Ve čtvrtém sloupci je uveden počet objasněných skutků celkem, které napadly v daném roce. Je to z důvodu, že některé skutky vyžadují delší šetření a objasní se až v následujících letech.

porušení autorského práva (§ 270, § 271)

ČESKÁ REPUBLIKA															
2016				2017				2018				2019			
reg.	obj. obd.	%	obj. cel.	reg.	obj. obd.	%	obj. cel.	reg.	obj. obd.	%	obj. cel.	reg.	obj. obd.	%	obj. cel.
259	155	59,85	195	238	123	51,68	164	538	337	62,64	374	316	145	45,89	192

Zdroj: Policie ČR statistiky

Od roku 2021 vede Policie ČR samostatné statistiky pro trestný čin dle § 270 trestního zákoníku. Pro srovnání v roce 2021 bylo celkem oznámeno 361 případů z toho bylo objasněno 217 případů a ukončeno bylo 256 případů.⁷⁸

⁷⁸ Interní zdroje Policie ČR